Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit
Finlands kultur- och vetenskapsinstitut
The Finnish Cultural and Academic Institutes

13.3.2025

Kirjallinen puheenvuoro sivistysvaliokunnalle liittyen julkiseen kuulemistilaisuuteen Kulttuuripoliittisesta selonteosta
Pikkuparlamentti, 27.2.2025

Lämmin kiitos sivistysvaliokunnalle julkisen kuulemistilaisuuden järjestämisestä!

Selonteon 4. tavoite on: *Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista.*
Tuote, eli suomalainen taide ja kulttuuri, on jo kunnossa. Se on laadukasta ja se kiinnostaa. Mitä tarvitaan, on vientiä, tuontia, vaihtoa ja välittämistä tukevien rakenteiden vahvistamista ja toimijaekosysteemin kehittämistä tästä näkökulmasta.

Meillä on valtiollisten toimijoiden lisäksi kulttuurin kansainvälisyyden asiantuntijaorganisaatioita kuten instituutit, taiteen tiedotuskeskukset sekä kansainvälistä työtä tekevät taide- ja kulttuurialan organisaatiot. Tulevaisuuden haasteena on yhteisistä tavoitteista sopiminen ja yhteistyön tiivistäminen niihin pääsemiseksi – tätä varten tarvitaan yhteistä strategiatyötä.

Poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatiminen tulisi nostaa Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelmaan.

Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälisyys tarkoittaa muun muassa:

- Ammattilaisten kansainvälistymisen edistämistä
- Työllisyyden ja toimeentulon vahvistumista sekä taloudellista kasvua
- Rahoitusmahdollisuuksia – mm. EU-rahoituksen kotiuttamista
- Tekoälyn ja digitaalisuuden tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä ja uhkien torjuntaa - teknologisen muutoksen tekemistä ja sanoittamista.
- Maakuvan rikastumista ja vahvistumista
- Kestäviä kansainvälisiä suhteita – ”erilaisten ihmisten ja eri alojen ammattilaisten välinen kansainvälinen vuorovaikutus on jatkuvaa ja pitkäjänteistä työtä demokratian ja rauhan eteen”.

Kansainvälinen yhteistyö on mahdollisuus myös alueille – esimerkiksi Euroopan kulttuuripääkaupunkien vaikutukset taiteen ja kulttuurin lisäksi myös aluetalouteen ja elinvoimaan ovat olleet merkittävät. OULU2026 opit tulee hyödyntää.

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutti ry:n lausunto Kulttuuripoliittisesta selonteosta on tutustuttavissa lausuntopalvelussa (ja liitteenä).

Olen sivistysvaliokunnan käytettävissä asiantuntijana kansainvälisyyteen liittyvissä kysymyksissä.

Inspiroivaa työskentelyä kulttuuripoliittisen selonteon parissa,

Terveisin Hanna Lämsä, SKTI, hanna.lamsa@instituutit.fi

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry

Lausunto

10.10.2024

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Lisäisimme visioon myös kansainvälisyyden.

2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa, inhimillisempää ja kansainvälisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Uusi ehdotus muotoiluun

Suomen kansainvälinen vaikuttavuus syntyy valovoimaisen kulttuurin voimalla. Kulttuuri ja luovat alat tekevät Suomesta kiinnostavan yhteistyökumppanin kansainvälisesti. Itseisarvonsa lisäksi kulttuuri toimii myös pehmeän vaikuttamisen välineenä, ja kulttuurivienti toimii kahteen suuntaan. Näin suomalainen osaaminen lisääntyy ja verkostot laajenevat entisestään, mikä auttaa kansainvälisten ovien aukeamista uusille taiteen tekijöille ja luovan sektorin toimijoille. Kun Suomi tunnetaan aiempaa paremmin myös kiinnostavana kulttuurimaana, se luo lisää ulkomaista kysyntää, investointeja ja edistää kulttuurivientiä - mikä taas vahvistaa maakuvaamme ja rikastaa

kulttuuriamme. Suomen korkealaatuisesta kulttuurista ja eri alojen taiteesta osataan kertoa maailmalle kiinnostavasti.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kansainvälistyvä kulttuuri [Kannatamme toimenpiteinä toimenpidekokonaisuuden "Kansainvälistyvä kulttuuri" alla olevia toimenpiteitä. Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Lisäksi kannatamme kansainvälistymistä tukevien tukirakenteiden ja rahoitusinstrumenttien vahvistamista sekä taiteen ja kulttuurin osuuden kasvattamista vienninedistämismatkoilla ja valtionvierailujen yhteydessä. Pidämme erittäin tärkeänä, että sitoudutaan pitkällä tähtäimellä rahoituksen kasvattamiseen – selonteon mukaan tavoitteena on, että vuonna 2040 kulttuuribudjetin osuus BKT:sta on 2%. Rakenteellisiin uudistuksiin liittyen kannatamme valtioneuvostotasoisen ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamista, sekä rahoittajien tulevaisuusfoorumia, jotka tukee alan pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista kehittämistä. Tietoperustaa on vahvistettava ja kansainvälistä – erityisesti eurooppalaista ja myös pohjoismaista – yhteistyötä on lainsäädäntöä ja rakenteita uudistettaessa tiivistettävä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kulttuuri-instituutit ilmoittautuvat mukaan kulttuuripoliittisen selonteon erityisesti kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamiseen. Näkemyksemme mukaan instituuttien asiantuntemuksesta olisi hyötyä erityisesti kansainvälisyysstrategian laadinnassa sekä kansainvälisyyttä koskevien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Ilmoittaudumme mukaan myös toimenpidesuunnitelman laatimiseen sekä katsomme, että uudessa toimielimessä olisi hyvä olla instituuttiverkoston edustus.

Instituuttien rooli ekosysteemissä, ulkomailla toimivina taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilais- ja tukiorganisaatioina, on erityinen.

Instituuttien kohdemaiden ja Suomen tieteen, taiteen ja kulttuurin, yhteiskuntien ja kansalaisyhteiskuntien ja markkinoiden tuntemusta olisi varaa hyödyntää nykyistä enemmän politiikkavalmistelussa (sekä kulttuuri-, elinkeino-, että ulkopolitiikassa). Niiden osaaminen,

asiantuntemus ja kokemus kansainvälistymisestä hyödyttäisi sekä kansainvälisyysstrategiatyötä että alan tulevaa kehittämistä.

Instituutit tekevät sekä bilateraalista että monenkeskistä yhteistyötä ja toimivat jo nyt sekä vuoropuhelun, vaihdon, viennin ja kasvun, tekijöiden osaamisen, työllisyyden tukemisen sekä ekologisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja kulttuurisesti kestävän kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi.

Instituutit voisi puolestamme mainita selonteossa taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen ja luovan alan vientimahdollisuuksien yhtenä keskeisenä mahdollistajana. Instituuteilla on jo nyt, kansainvälistymisen ja viennit edellyttämät, selonteossakin mainitut: “ kohdemarkkinoiden hyvä tuntemus ja läsnäolo sekä laajat yhteistyöverkostot. “ (s. 53). Nyt selonteossa mainitaan tässä yhteydessä Business Finland.

Olemme samaa mieltä selonteon kanssa siitä, että keskeisiä esteitä kulttuurialan kansainvälisyydelle ovat “Strategisen suunnittelun ja investointikyvyn puute [..], s.53

Strategista kumppanuutta Suomen ulkomailla sijaitsevien eri alojen toimijoiden välillä tulisi vahvistaa ja tätä tukee poikkihallinnollisen yhteistyön tiivistyminen myös Suomessa. Vaikuttavaa, koko Suomea hyödyntävää, kansainvälistymistä on syytä tehdä yhdessä eri taiteenlajien sekä hallinnonalojen kanssa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Arvostamme, että kansainvälisyys on huomioitu selonteossa moninäkökulmaisesti ja kattavasti – tästä on mainiota jatkaa kohti toimenpidesuunnitelmaa! Kiitämme työryhmää erityisesti ehdotuksesta laatia kansainvälisyystrategia sekä kaiken kaikkiaan kunnianhimoisen selonteon laatimisesta.

Kiitämme, että kappaleessa 3.8. kulttuuri huomioidaan osana Suomen ulkosuhteita, pehmeää vaikutusvaltaa. Kulttuuri on osa kansainvälisiä suhteitamme ja sillä on merkitystä maakuvan kannalta. Kulttuuri on osa myös turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Kokonaisnäkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälisyydestä tulisi kuitenkin hieman tarkentaa. Tulisi lähteä siitä, miksi työskentely kansainvälisesti on tärkeää. Itseisarvon lisäksi mainitaan aika epämääräisesti “välilliset hyödyt”.

On tärkeää huomioida, että kansainvälistyminen on taiteen ja kulttuurin ja myös luovien alojen kehittymisen ytimessä – kulttuurit ovat aina syntyneet ja kehittyneet vuorovaikutuksessa, ideoiden ja ajatusten ja vaikutteiden liikkeessä. Kansainvälinen vuorovaikutus on eloonjäämisen ytimessä. Kansainvälistyminen on siis arvo sinänsä ja kehittyvän ja elinvoimaisen yhteiskunnan edellytys. Ilman ylirajaista ajatusten, ideoiden ja vaikutteiden vuorovaikutusta, kulttuuri, ja yhteiskunta, näivettyy.

UUSI LAUSE kohtaan 3.8.

Varmistetaan kestävä kansainvälinen vuorovaikutus yhteiskunnan kulttuurisen perustan, elinvoiman ja uudistumisen takaamiseksi, luovien alojen vientimahdollisuuksien lisäämiseksi ja Suomen tunnettuuden ja kiinnostavuuden kasvattamiseksi.

Samalla pidämme tärkeänä, että kansainvälistymisen edistämisessä huomioidaan systemaattisesti ja strategisesti sekä OKM, TEM ja OKM hallinnonalojen näkökulmat ja yhteistyö. Näiden näkökulmat taiteeseen, kulttuurin ja luoviin aloihin yhteensovittamalla ja strategisella yhteistyöllä saadaan aikaan lisää kansainvälistä vaikuttavuutta.

Esimerkiksi kaikkien Suomen ulkomailla edustavien tahojen välistä yhteistyötä ja strategista kumppanuutta tulisi vahvistaa myös kulttuurin osalta – tekijöiden kansainvälistyminen, työllisyyden ja tulojen lisääminen, vuoropuhelu, vienti ja vaihto, maakuvan vahvistaminen ja globaalivastuullinen toiminta, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian edistäminen, ovat sopusoinnussa.

EKOSYSTEEMINÄKÖKULMAN TARKENTAMINEN JA VAHVISTAMINEN KANSAINVÄLISYYDEN JA KASVUN NÄKÖKULMASTA

Selonteossa on terminologista epäselvyyttä ja -johdonmukaisuutta koskien taidetta, kulttuuria ja luovia aloja, mikä hankaloittaa asetettujen tavoitteiden ja eri toimijoiden roolien hahmottamista.

On hienoa, että selonteossa esitetään poikkihallinnollisen kansainvälistymisstrategian laatimista. Kiitämme erityisesti, että selonteossa ehdotetaan poikkihallinnollisen kansainvälisyysstrategian laatimista. Tämä on erittäin tärkeää kansainvälisyyttä koskevan laajapohjaisen näkemyksen muodostumiseksi, yhteisten tavoitteiden asettamiseksi, sekä olemassaolevan ekosysteemin kehittämiseksi erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta.

Kansainvälisyys liittyy kiinteästi kasvuun eli olisi toki toivottavaa, että kansainvälisyyttä koskeva strategia olisi valmis ennen nykyisessä hallitusohjelmassa mainitun kasvustrategian laatimista.

Kiitämme tästä kohdasta kappaleessa 3.8.: - samalla ehdotamme paria muokkausta:

Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM, TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien riittävyys ja yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen ja verkostojen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaan ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja sekä kulttuuri osana ulkosuhteita.

Keskeisintä on Suomen taiteen, kulttuurin ja luovien alojen ekosysteemin tarkastelu ja kehittäminen kansainvälistymisen näkökulmasta: mitä meillä jo on, ja mitä pitää vahvistaa kansainvälisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Tässä tulee ottaa huomioon myös vaihto ja tuonti eli miten saamme kansainväliset toimijat kiinnostumaan suomalaisista tekijöistä ja sisällöistä.

Jotta kansainvälisyys nousee uudelle tasolle vuoteen 2040 mennessä, keskiössä ovat: 1. riittävä rahoitus, 2. toimivat rakenteet 3. vahva kansainvälisyysosaaminen ja 4. laadukkaat verkostot. Lisäksi tarvitaan yhteistä visiota sekä toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Kansainvälinen yhteistyön tulee olla pitkäjänteistä ja rahoituksen tulee olla riittävää ja kansainvälisesti kilpailukykyistä. Vain sitä kautta voidaan saada myös merkittäviä vientituloja.

Kulttuuri- ja elinkeinopolitiikalla tulee sekä turvata matalan kynnyksen kansainvälistyminen että kyetä tunnistamaan se, milloin kannattaa investoida isommin. Kansainvälistymiseen tulee olla mahdollisuudet ja selkeät polut sekä tekijöille, työryhmille että pienille yrityksille.

Kiitämme kohtaan 3.4 Uudistumisen, kestävyyden ja kasvun mahdollistaminen -liittyen:

“Tunnistetaan luovan osaamisen merkitys tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikassa, mikä johtaa uusiin markkinoilla menestyviin tuotteisiin ja palveluihin.

Tämä on erittäin tärkeä kirjaus:

"Kulttuurialan ja luovien alojen uudistumisen, kestävyyden ja kansainvälistymisen tueksi on saatavilla rahoitusta ja tukea arvoketjun eri vaiheissa. “

Jotta kansainvälistä rahoitusta voidaan kotiuttaa enemmän esimerkiksi alan organisaatioiden toimesta, on varmistettava perusrahoituksen riittävyys ja pitkäjänteisyys. Resursseja on pystyttävä suuntamaan tehokkaasti vaikuttavien kumppanuuksien luomiseen ja yhteistyökuvioihin on pystyttävä sitoutumaan. Myös valtionavustuspolitiikan tulee kannustaa kasvuun – varainhankintaan ja lisärahoituksen hankkimiseen.

TEKIJÄT JA AMMATTITAITO:

Kansainvälistymisen kannalta on huolehdittava tekijöistä ja kokijoista, hyvistä työskentelyolosuhteista sekä elävästä, moninaisesta ja saavutettavasta kulttuurielämästä Suomessa.

Kansainvälisyyttä tulee tarkastella myös tekijöiden työllistymisen ja ansiotulojen kasvun näkökulmista. Arvoketjuun liittyen on syytä huomioida, että esimerkiksi instituuttien TelePART -liikkuvuusohjelman arvioinnin perusteella tekijälle kansainvälistymisen tukena myönnetty yksi euro kuusinkertaistui tuloina tekijälle.

Alan tekijöiden asemaa koskevia parannuksia olisi syytä tehdä yhdessä eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Tekijänoikeuksia ja tekijöiden työskentelyolosuhteita tulee kehittää eurooppalaisessa yhteistyössä.

Kansainvälisen toiminnan kokonaisuutta olisi hyvä konkretisoida viimeistään toimenpidesuunnitelmassa: se on esityksiä, kiertueita, näyttelyvaihtoa, yhteistuotantoja, esinelainoja, keskustelutilaisuuksia ja seminaareja, messuja, “showcaseja”, residenssejä, asiantuntijavierailuja, striimauksia.

Myös kansainvälistymisen merkitystä tekijöille voisi konkretisoida eli tekijöille kansainvälisyys on inspiraation ja motivaation lähde, se luo uusia yhteisrahoituksen (co-financing), tiedon jakamisen ja vaihdon (knowledge sharing) ja vertaisoppimisen (peer-to-peer) mahdollisuuksia suomalaisille tekijöille. Suomalaisilla tekijöillä ja organisaatioilla on sekä annettavaa että opittavaa.

Kohta 3.2. Kulttuurin tekijät avainasemassa, toimenpide s. 25: “Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi.“

UUSI LAUSE:

“Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi.“ Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus vahvistaa kansainvälisyysosaamistaan osana opintoja.

EUROOPPALAINEN JA EU-YHTEISTYÖ

Eurooppalainen yhteistyö on huomioitu selonteossa ja on hienoa, että kulttuuri- ja luovat alat otetaan huomioon EU-vaikuttamisessa. Selonteon voisi liittää vielä tiiviimmin EU:n kulttuuripolitiikan tavoitteisiin. Yhteistyötä kulttuuripolitiikassa voisi Euroopan tasolla lisätä alan pitkäjänteiseksi kehittämiseksi sekä kulttuurin integroimiseksi keskeiseksi osaksi myös Euroopan kilpailukyvyn kehittämistä.

Tässä on myös hyvää konkretiaa:

“Lisätään viestintää ja neuvontaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoille eri rahoitusohjelmien mahdollisuuksista. Suunnataan valtion tukea ja kannustimia hankevalmisteluun. “

Lisäksi tulisi myös huomioida, että kansallisesti ollaan valmiita tukemaan hankkeita/projekteja, jotka ovat onnistuneet tai joilla on hyvät edellytykset saada kansainvälistä rahoitusta.

Viimeistään toimenpideohjelman olisi hyvä sisältää ehdotuksen siitä, että kuka lisää ja mihin. Kansainväliseen hanke- ja muun rahoituksen hakemiseen liittyvää osaamista tulisi lisätä ja vahvistaa (mm. erillisiä toimistoja).

DIGITALISAATIO JA TEKOÄLY

Kiitämme, että selonteossa huomioidaan kansainvälisen yhteistyön välttämättömyys koskien tekijöiden asemaa ja digitalisaatiota ja tekoälyä.

“digitaalisten alustojen sekä tekoälyn hyödyntäminen vaatii kansainvälisesti yhteensopivia lainsäädäntöratkaisuja, jotta luovan työn tekijöiden oikeudet ja ansaintamahdollisuudet säilyvät turvattuina. “, s.17)

Digitalisaatio ja tekoälyn voisi kytkeä kansainvälisyyteen tiiviimminkin. Tärkeää on ottaa ne tarkasteluun kansainvälisyysstrategiassa. Digitalisaatio ja tekoäly tulisi nähdä osana perustavanlaatuista kulttuurin muutosta ja taiteen, kulttuurin ja luovien alojen näkökulma tulisi sisällyttää osaksi digitaalisuutta ja tekoälyä koskevia strategioita ja ohjelmia sekä lainsäädännön ja

muun sääntelyn valmistelua – koskien esimerkiksi ihmisen ja tekoälyn suhdetta tai tekoälyyn liittyviä eettisiä kysymyksiä.

KESTÄVYYS

Kiitämme erityisesti myös kirjauksia koskien kestävyyttä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tuemme sitä tavoitetta, että kulttuuri sisällytetään Agenda 2030:n jälkeisiin YK:n kestävyystoimiin. Tässä olisi mahdollisuus tehdä myös laajapohjaisemmin yhteistyötä valtionhallinnon ja alan organisaatioiden kanssa.

“Kestävän kehityksen ja elämäntavan edistämisessä kulttuuri- ja luovat alat ovat keskeisessä asemassa globaalissa yhteistyössä. Kulttuuripolitiikan kansainvälisellä yhteistyöllä, kuten Euroopan unionissa, Pohjoismaiden ministerineuvostossa, Euroopan neuvostossa ja Unescossa, voidaan edistää myös yleisempiä ulkopoliittisia tavoitteita, ihmisoikeuksia ja globaalia vastuuta “ (s. 18)

“Suomi ymmärtää kulttuurin globaalina julkisena hyödykkeenä (global public good) ja edistää tavoitetta saada kulttuuri omaksi kestävän kehityksen tavoitteekseen YK:n kestävän kehityksen vuoden 2030 jälkeisiin toimiin. “

Kansallisella tasolla kannatamme, että laaditaan konkreettiset toimenpiteet kulttuurin edistämiseksi sekä kehitetään (viimein) kulttuurista kestävyyttä kuvaavia indikaattoreita ja mittareita. Hienoa! Tämä antaa alalle mahdollisuuden seurata muutosta ja osoittaa vaikutuksia.

Kulttuurialan toimijoiden merkitystä kestävyysmurroksessa voisi edelleen kirkastaa. Kulttuuri on avainroolissa vihreässä siirtymässä ja tätä viestiä on syytä viedä eteenpäin myös muille aloille. Myös “digital degrowth” on keskeinen digitalisaatioon ja tekoälyyn liittyvä teema.

Lisäksi huomioimme, että:

- Rahoitusinstrumenttien laadintaan sekä työelämä- ja yritysneuvontaan (mm. TE-keskukset) tarvitaan lisää taiteen, kulttuurin ja luovien alojen osaamista.

- Tietopohjaa ja tilastointia erityisesti kansainvälisyyden näkökulmasta tulee lisätä.

- Kuntien TEA-viisariin tulisi lisätä kansainvälisyyttä koskeva mittari.

- On hienoa, että aineettoman pääoman sekä luovuuden merkitys muilla aloilla ja innovaatioiden synnyttämisessä huomioidaan ja että näitä koskevia näkemyksiä tullaan vahvistamaan.

Lämsä Hanna
Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry